УЧЕБНА ПРОГРАМА

Код:	**91-744-33**	Дисциплина:	**ВИДОВЕ ОСИГУРЯВАНИЯ ПРИ ПРИРОДНИ И ПРЕДИЗВИКАНИ ОТ ЧОВЕКА БЕДСТВИЯ**
Ниво:	6Б. Бакалавър	ECTS кредити:	**1.5**
Обучаващо звено:		катедра Обществен ред и сигурност	

Анотация на учебната дисциплина

Учебната дисциплина е елемент от модула на задължителния блок на учебните дисциплини. Предназначена е за обучение на студенти в образователно-квалификационна степен “Магистър” по специалността “Интелигентни системи за сигурност” /ИСС/ .

Учебната дисциплина “Видове осигурявания при природни и предизвикани от човека бедствия” е обвързана структурно-логически с останалите задължителни и избираеми дисциплини и осигурява вземането на решение от съответните лица за подготовка и провеждане на комплекс от мероприятия при природни и предизвикани от човешка дейност бедствия.

Програмата е структурирана в отделни теми, всяка от които третира основни въпроси от дисциплината и завършва с определена форма на контрол.

Учебната дисциплина “ Видове осигурявания при природни и предизвикани от човека бедствия ” включва концентрично разположени и взаимно обусловени групи от проблеми.

Обучението на магистъра се базира на:

- комплексна фундаментална подготовка в областта на техническите науки;
- обща и специална подготовка, която оформя професионалната квалификация.

Профилираната подготовка се реализира въз основа на направен избор от страна на специалиста от групата избираеми дисциплини.

Компетентности като очаквани резултати от обучението

Знания:

Основната цел на дисциплината “ Издирване и спасяване в градски условия ” е обучаемите да придобият знания и умения за научно-методичния апарат на ИСС, както и да се запознаят с основните законодателни положения, регламентиращи дейността на експерта, и с документацията, използвана при подготовката и провеждането на издирването и спасяването в градски условия.

В резултат на преминаване на теоретичния курс на обучение в предвидения обем и последователност на темите, съгласно учебния план и настоящата учебна програма, специалистът ще бъде подготвен за работа във всички области, изискващи висше образование по специалността "Интелигентни системи за сигурност". Той може да се реализира със своите знания и умения, както в Република България, така и в чужбина.

Умения:

Освен това студентите трябва да умеят:

- да създават добра организация за извършване на всестранно осигуряване на аварийно спасителните и ликвидационни дейности при природни и предизвикани от човека бедствия;
- да организират и участват в изпълнението на конкретни задачи на всестранно осигуряване на аварийно спасителните и ликвидационни дейности при природни и предизвикани от човека бедствия;

- да организират ограничаването на достъпа до местопроизшествия и урбанизирани територии пострадали от природни и предизвикани от човешка дейност бедствия;
- да умеят да работят със съвременни средства за моделиране и прогнозиране на щети и пострадали при бедствия, аварии и катастрофи /БАК/;
- да провеждат експериментални изследвания и създават аналогични математични модели;
- да ръководят и участват в цялостната дейност на експертни колективи от разнородни специалисти, работещи в различни области на експертната дейност на всестранно осигуряване на аварийно спасителните и ликвидационни дейности при природни и предизвикани от човека бедствия;;
- да продължат образованието си в ОКС „доктор“.

Отношения и нагласи: Основният акцент е усвояването на знания и формирането на първоначални умения по подготовката и провеждането на всестранно осигуряване на аварийно спасителните и ликвидационни дейности при природни и предизвикани от човека бедствия;

Методи за обучение и връзки с други дисциплини

Методи на обучение: Лекционните занятия, ръководството и организацията на извън аудиторната заетост, защитата на курсови проекти се провежда от доц. д-р инж. Стефко Бурджиев , на основен трудов договор във ВСУ “Черноризец Храбър”, доктор по защита на населението и народното стопанство в критични ситуации, доцент по системи и устройства за опазване на околната среда.

Методи на преподаване и усвояване на материята:

- Лекции (1 часа на седмица, 15 седмици)
- Консултации (1 час на седмица, 6 седмици);
- Семинарни / Практически / on-line занятия (1 часа на седмица, 15 седмици);
- Курсов проект и изследователска работа (3 часа на седмица, 5 седмици)
- Работни срещи (1 часа на седмица, 5 седмици)
- Методи за неприсъствено обучение (1 час на седмица, 10 седмици)
- Стаж (8 часа на седмица, 1 седмици).

Предварителни изисквания: Учебната дисциплина е обобщаваща за цялостното обучение на студентите от специализиращия модул и се базира на получените знания от предходните курсове на обучение. Във взаимна обвързаност и зависимост тя се осигурява от учебните дисциплини: теория на риска и безопасността; конституционно право; развитие и гасене на пожарите; аварийно-спасителни техники и тактики; правен режим при БАК; държавна власт и държавна администрация и др.

Осигурявани дисциплини: Основната задача на курса е да послужи за въведение в системата от профилиращи дисциплини, включени в учебния план на специалността ИСС. Преподаваният материал следва да изпълни ролята на база, върху която да се интегрират знанията, давани от другите учебни дисциплини, имащи за предмет различни страни на защитата на националната сигурност.

Чрез включеното в програмата учебно съдържание се цели също така обучаемите да придобият умения по използване на компютърна техника при решаването на разнообразни приложни задачи на областно и общинско равнище при кризисни /бедствени и аварийни/ ситуации.

Проверка на знанията и уменията

Крайно оценяване: Резултатите от обучението по дисциплината на базата на настоящата учебна програма се оценяват посредством комплексна изпитна оценка след приключване на обучението по дисциплината в края на семестъра.

Методи и форми на оценяване: При оценка знанията на обучаемите се оценяват способностите им:

- Да дефинират фундаменталните принципи от законовите и подзаконовите нормативни актове;
- Да обясняват основните характеристики на различните ситуации, и възможните задачи на експертите участващи във всестранното осигуряване на аварийно спасителните и ликвидационни дейности при природни и предизвикани от човека бедствия;
- Познанията им на основите на управлението и начините за вземане и оптимизиране на решения в условия на риск и неопределеност;
- Да използват информационните и комуникационните системи, както и системите за осигуряване на ресурсите в областта на ИСС;
- Обективно и точно да оценяват обстановката и влиянието на външни фактори и събития върху нея;
- Да правят прогнози и предположения за превантивни мерки;

Отличен (A): Студентът показва всестранни и задълбочени знания, дава обосновани и точни отговори по въпросите, умело, логично и точно излага мислите си, притежава практически умения и навици по отчитане на кризисните ситуации. Висока степен на критическо мислене. Притежава познание и способност при прилагане на критически теории. По умел начин се сравняват и съпоставят основни тези на два текста и/или автора както и на две или повече школи. Балансирано представяне на най-важните тезисни позиции. Стегнат и уместен академичен стил. Успешно излагане на убедителни доказателства, както в полза, така и срещу, изразеното мнение. Този доказателствен материал е подкрепен с ясно, точно и убедително цитиране. Добри аргументативни умения при интегриране на теория (практика), информация за постигане на целите на изложението (разработката). Заключителната част изразява ясно становището на студента по въпроса. Прецизна терминология и литературна езикова грамотност.

Мн. добър (B): Студентът има пълни и задълбочени знания, притежава практически умения, има логична и задълбочена мисъл, умело си служи с правната терминология. По-голяма част от информацията е умело разгърната. Съществува леко нарушаване на баланса при представяне на основните аргументи. Доказателственият материал е подкрепен с ясно, точно и убедително цитиране. Добри аргументативни умения при интегриране на теория (практика) информация за постигане на целите на изложението (разработката). Заключителната част изразява ясно становището на студента по въпроса. Стегнат академичен стил. Допускат се отделни езикови неточности.

Добър (C): Студентът има пълни знания, уверено ги прилага на практика, служи си с правната и специална терминология. Сравняват се и се противопоставят по-голяма част от аргументите на две или повече теоретични школи, автори и/или произведения. Наблюдава се превес на една теория или школа. По-голяма част от информацията е умело разгърната. Преобладава описанието вместо аналитичното мислене. Отговорът съдържа основната информация, но с леко нарушен баланс при представянето й. Доказателственият материал е подкрепен с ясно, точно и убедително цитиране. Добри аргументативни умения при интегриране на теория (практика), информация за постигане на целите на изложението (разработката). От заключителната част се разбира становището на студента по въпроса. Допускат се отделни езикови неточности.

Среден (D,E): Студентът отговаря по същността на въпросите с известни

затруднения, има недостатъчни практически умения и навици, недостатъчно точно излага мислите си. Отговорът показва, сравнява и съпоставя само някои от ключовите аргументи на два текста/автора или теоретични школи. Наблюдава се превес само на една теоретична постановка. Доказателственият материал е представен по разбираем, но неправилно структуриран начин. Направен е опит за постигане на академичност в стила на изразяване. Някои от аргументите са неправилно разбрани и неуместно интерпретирани, но като цяло същността на текста е ясна. Съществува опит за оформяне на заключение, но гледната точка (позиция) на студента остава неясна. Съществуват основни пропуски в езиковата компетентност.

Слаб (FX,F): Студентът няма необходимите знания, допуска принципни грешки, затруднява се в отговорите, не умее да обясни същността на въпросите, не излага мислите си логично. Направен е опит за сравнение и съпоставка на два текста (автора) или теоретични школи, но не са показани достатъчни знания или разбиране на материала. Недостатъчен обем информация. Съдържат се само някои от ключовите позиции за анализ. В представянето липсва добра аргументация. Тезата е поставена неточно и неясно. Сериозни пропуски в информацията (уменията) теоретичните, понятийните и/или практическите елементи в изложението. Липсва интеграция между посочените компоненти в целите на изложението. Съществува само опит за академичен стил; цитирането е неправилно. Наблюдават се груби грешки. Забелязват се елементи на плагиатство.

Критерии за оценяване:

Текущата оценка в края на първи, втори и трети раздели се получава в резултат на средноаритметичната стойност от поставените текущи оценки за показаните знания по отделните теми в процеса на практическите разработки и оценката им On-line. За всяка успешно завършена и защитена практическа разработка се присъждат:

- за оценка среден – 5 точки;
- за оценка добър – 6 точки;
- оценка мн. добър – 8 точки;
- оценка отличен – 10 точки.

Всеки студент е задължен да подготви курсов проект по изучената тематика, който се защитава в извънучебно време или on-line. В зависимост от оценката се присъждат:

- за оценка среден – 10 точки;
- за оценка добър – 15 точки;
- за оценка мн. добър – 20 точки;
- за оценка отличен – 25 точки.

В процеса на лекционния курс по дисциплината студентите получават по 1,0 точка на учебен час;

До изпит се допуска студент, който в периода на текущ контрол е набрал минимум 55 точки и задължително е сдал практическите разработки по трите раздела и курсовия проект. При 74 и повече точки (задължително сдаване практическите разработки по трите раздела и курсовия проект) студентът придобива право на освобождаване от изпит с оценка много добър или отличен, в зависимост от средния успех от текущото оценяване.

Крайната комплексна оценка се закръглява до цяла единица и се получава от зависимостта:

(1) ОЦ = 0,2.((ТО1 + ТО2 + ТО3) / 3) + 0,2.Ок.п. + 0,6.Ои ,

където: ОЦ е комплексната оценка по учебната дисциплина за вписване в изпитния протокол и студентската книжка, главните книги, дипломата за висше образование на завършилите курса на обучение и в европейското дипломно приложение;

ТО1,ТО2 и ТО3 са текущи оценки за отделните раздели;

Ок.п – оценката от курсовия проект;
Ои – оценката от изпита

Компоненти и тяхната тежест в крайната оценка:	Резултатите от обучението по дисциплината на базата на настоящата учебна програма се оценяват посредством комплексна изпитна оценка след приключване на обучението по дисциплината в края на семестъра.

Учебни материали и ресурси за самоподготовка

Основна литература:

1. Конституция на Република България, В сила от 13.07.1991 г.,Обн. ДВ. бр.56 от 13 Юли 1991г., изм. ДВ. бр.85 от 26 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.18 от 25 Февруари 2005г., изм. ДВ. бр.27 от 31 Март 2006г., изм. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.12 от 6 Февруари 2007г., изм. и доп. ДВ. бр.100 от 18 Декември 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.106 от 22 Декември 2023г.
2. Актуализирана Стратегия за националната сигурност на Република България Приета с Решение на НС от 14.03.2018 г., обн., ДВ, бр. 26 от 23.03.2018 г.
3. Закон за защита при бедствия – Обн. ДВ. бр. 102 от 19 Декември 2006г., посл изм. и доп. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 7 Юли 2020г.
4. Закон за Министерството на вътрешните работи, посл. изм. ДВ. бр.84 от 6 Октомври 2023г.
5. Закон за администрацията – Обн. ДВ. бр. 130 от 5 Ноември 1998г., посл. изм. ДВ. бр.84 от 6 Октомври 2023г., доп. ДВ. бр.88 от 20 Октомври 2023г.
6. Закон за местното управление и местната администрация – посл. изм. ДВ. бр.84 от 6 Октомври 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.8 от 26 Януари 2024г.
7. Устройствен правилник на МС и на неговата администрация, ДВ, бр. 103, 1999, посл. изм. бр. 32 от 27 Февруари 2012г. *изм. и доп. ДВ. бр.***85** *от 25 октомври 2022г., доп. ДВ. бр.***18** *от 24 февруари 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.***44** *от 19 май 2023г., изм. ДВ. бр.***50** *от 9 юни 2023г., изм. ДВ. бр.63 от 25 юли 2023г.*
8. Доктрини и концепции, С., ВИ, 2001.
9. Закон за водите, Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., последно изм. и доп. ДВ. бр.45 от 15 Юни 2012г.
10. Бяла книга на отбраната и Въоръжените сили на Р. България, ВИ, С., 2002.
11. Национална програма за защита при бедствия 2021 - 2025 г., изготвена на основание чл.62, ал.2, т.2 от Закона за защита при бедствия

Допълнителна литература:

1. Богоев, И. Диагностика и управление на техническата експлоатация на противопожарната техника. УИ: ВСУ „Черноризец Храбър”, В., 2014.
2. Гавраилов, Е. Защита на населението в извънредни ситуации. Учебно пособие, УИ: ВСУ „Черноризец Храбър”, В., 2015.
3. Глущенко В.В., Глущенко И. И. Разработка управленческого решения. Прогнозирование - планирование. Теория проектирования экспертов: Учебник для ВУЗов. - М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2000.
4. Николова, М., С. Недков. Рискът от наводнения. ГИС моделиране на промените в околната среда за оценка на риска от наводнения. Издателство ТерАрт, С., 2012.
5. Пашов, Л. Управление на кризи при бедствия и аварии. Добри практики и оценка на риска при наводнения. Издателство „Виджи”, С., 2015.
6. Христов, П. Метатеория на риска. Парадигми и подходи. Издателство „Албатрос”, С., 2010.
7. Шутко, А. и колектив. Оперативная диагностика, оценка масштабов и уменьшение последствий стрессовых природных процессов. Академическое издательство имени „проф. Марина Дринова”. С., 2011..

Речник (ключови думи)

Единна спасителна система /ЕСС/; Министерски съвет; Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”; Колективни средства за защита; Индивидуални средства за защита; Атомна електроцентрала; Оръжие за масово поразяване; Национален ситуационен център; Национален кризисен щаб; Единна спасителна система; Дружества и фирми със стопанска и нестопанска дейност; Опасностите и безопасността в аварийно-спасителната работа; Основни принципи на безопасността; Диагностика на сигурността, формализация на критичностите; Технологията на безопасността на ергономичните системи; Субективна безопасност; Механична безопасност; Електробезопасност; Акустична безопасност; Лъчева безопасност; Електромагнитна безопасност; Индивидуални и колективни среща за защита; Социална и икономическа ефективност в управлението на риска и безопасността;БАК-бедствия, аварии и катастрофи; КИ-Критична инфраструктура; АЕЦ-Атомна електроцентрала; ДФСНСД-Дружества и фирми със стопанска и нестопанска дейност; ИСЗ-Индивидуални средства за защита; КСЗ-Колективни средства за защита; МС-Министерски съвет; ГД „ПБЗН”- Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”; СУК-Система за управление при кризи; ЕСС-Единна спасителна система; НКЩ-Национален кризисен щаб; НСЦ-Национален ситуационен център; ОМП-Оръжие за масово поразяване.

Съдържание на учебната дисциплина по тематични единици за редовна / задочна форма на обучение

№	Тема	Основни въпроси	Лекции	Сем. упр.	Пр. зан.	Извън аудит.	Осигуряване
1	Организация на създаването, използването и попълването на запаси (резерви) материални, технически, хранителни, медицински, финансови и др. средства в интерес на гражданската защита, предотвратяване и ликвидиране на последствията от природни и предизвикани от човека бедствия.	*1.1. Организация на създаването, използването и попълването на запаси (резерви) от материално-технически, хранителни, медицински, финансови и други средства в интерес на Гражданска защита, предотвратяване и ликвидиране на извънредни ситуации.* *1.2. Финансово и материално осигуряване за защита на населението и териториите от екстремни ситуации.*	2		2	8	
2	Организация на управлението, комуникацията и ранното предупреждение в системата за гражданска защита, оповестяването на органите за управление и на силите и средствата от Единната спасителна система /ЕСС/.	*2.1. Организация на управлението, комуникацията и ранното предупреждение и оповестяване в системата за гражданска защита и ЕСС.* *2.2. Контролни пунктове, тяхното предназначение, оборудване, разположение и организация работа за тях.* *2.3. Организация на комуникациите, използване на държавни, ведомствени и търговски комуникационни мрежи в интерес на управлението на гражданската защита /отбрана/.* *2.4. Принципи на изграждане и използване на централизирана система за предупреждение. Начини и ред за уведомяване. Местни системи за предупреждение.*	2		2	8	
3	Организация на цялостно осигуряване и поддръжка на силите за гражданска защита /ЕСС/ и взаимодействията между тях по време на използването им при БАК.	*3.1. Цялостно осигуряване на действията на силите за гражданска защита / ЕСС/ по време на аварино-спасителни и ликвидиционни дейности, характеристики, организация на взаимодействието .* *3.2. Характеристики на организиране на логистиката по време на аварино-спасителни и ликвидиционни дейности.*	2		2	8	
4	Специално осигуряване и третиране на аварийно-спасителен персонал, транспорт, съоръжения и територии др.	*4.1 Задачи и методи на частична и пълна специална обработка.* *4.2 Извършване на дезактивация.* *4.3 Извършване на обезгазяване.* *4.4 Извършване на дезинфекция.* *4.5 Частична и пълна санитарна обработка на хора с помощта на стандартни и импровизирани средства в стационарни санитарни пунктове и на полето.* *4.6 Технически средства за специална обработка.*	5		5	20	

5	Организация на информирането на населението в областта на гражданската защита и безопасността на живота. Организация и ред използване на технически средства и носители на места, където има голям брой хора.	*5.1. Разпространение на знания в областта на безопасността на живота.* *5.2. Съвременни информационни. технологии.* *5.3. Процедурата за използване на технически средства за информация на обществени места преживяванията на хората.*	4		4	16	
	Общо часове		**15**		**15**	**60**	

Разработил програмата: доц. д-р инж. Стефко Бурджиев

Учебната програма е приета от Съвета на катедра “Обществен ред и сигурност” с Протокол № 2/ 19.10.2023 г.

Учебната програма е утвърдена от Факултетния съвет на Юридически факултет с Протокол № 4/ 26.10.2023 г. и Заповед № 44/ 06.11.2023 г. на декана на факултета.